

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

формує загрозливу тенденцію розширення соціальної бази контрабандистів, потребує додаткових зусиль щодо забезпечення безпекової складової менеджменту кордонів у співпраці спецслужб суміжних держав.

Список використаних джерел:

1. Operational Data Portal. Ukraine refugee situation. UNHCR. URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.228732760.514168680.1646989952-176134281.1646551413
2. Regional protection profiling & monitoring factsheet. Profiles, Needs & Intentions of Refugees from Ukraine. UNHCR. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/97720>
3. На Львівщині правоохоронці перекрили канал контрабанди гуртових партій кокаїну. *Офіційний вебсайт Державної прикордонної служби України*. 29 березня 2023. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Na-Lvivshchini-pravoohoronci-perekrili-kanal-kontrabandi-gurtovih-partiy-kokainu/>

Ключові слова: злочинність, війна, контрабанда, мігранти, нелегальна торгівля.
Key words: crime, war, smuggling, migrants, illicit trade.

ФЕДЧУН НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАЦІЇ НЕОБЕРЕЖНИХ ЗЛОЧИНІВ

Аксіоматичним є положення про те, що злочинність загрожує безпеці громадян та їх родин, підриває основи демократії та соціальної справедливості у суспільстві, слугує знаряддям перерозподілу національного доходу, підриваючи економіку держави. Відтак, вивчення комплексу факторів, що обумовлюють і продукують злочинність, з'ясування змісту і системних зв'язків, закономірностей детермінації через кримінологічний вимір є вельми значущими, особливо в контексті забезпечення безпеки в сучасних умовах державотворення, що знаходяться під впливом процесів інтернаціоналізації, глобалізації та європейської інтеграції.

Потреба в дослідженні кримінологічних аспектів об'єктивної дійсності, а саме феноменології та етіології «сучасної» злочинності, зокрема необережних її проявів, що становлять реальну та довготривалу за своїми наслідками загрозу для суспільства, актуалізувалась в умовах глобальних викликів XXI століття.

Між зміною відносин у суспільстві та розумінням поняття злочинності в конкретний історичний момент розвитку соціуму існує кореляція. Науковці справедливо зазначають, що поняття «злочинного та незлочинного», узалежнюючись від конкретного етапу розвитку

суспільства, завжди має бути релевантним інтересам і потребам суспільства саме на цьому етапі розвитку [1, с. 6].

Злочинність являє собою передусім систему діянь, що спричиняють шкоду суспільству, вчинених частиною членів самого суспільства. При чому ці діяння є найбільш небезпечними серед усіх видів людської поведінки. Злочинне діяння – це завжди вчинок, який суспільство вважає небезпечним для своїх інтересів, для умов своєї життєдіяльності. Необережна ж поведінка є відхиленням від встановлених у суспільстві чи в певній соціальній групі правил безпеки, що несе в собі загрозу нормальному функціонуванню суспільства, більше того – суспільному прогресу.

Вчинки людей детерміновані умовами навколишньої дійсності, але в межах цієї детермінації у особи залишаються широкі можливості свідомого та цілеспрямованого визначення своєї волі по відношенню до природи, суспільства, інших людей тощо.

Відповідно до генераційно-регуляційної моделі поведінки людини, заснованої на «законі годинника», воля людини – це здатність генерувати поведінку, а свідомість людини – це здатність регулювати поведінку. Таким чином, за «законом годинника» воля віграє роль «пружини», а свідомість – роль «маятника» у механізмі людської поведінки. У світлі соціального натуралізму проблема свободи волі вирішується так: свобода волі – це можливість людини генерувати (породжувати) свою поведінку, що регулюється свідомістю. Ця можливість може реалізовуватися двома способами: або відповідно до законів фізичної, біологічної та соціальної природи, або всупереч цим законам [2, с. 147].

Отже, злочинність, зокрема й необережна, являє собою феномен, що не може вивчатися в контексті обмеження його тільки відомостями про кримінальні правопорушення (злочини) без звертання до даних про суспільні явища й процеси, аналізу соціопсихологічних властивостей груп людей чи схильності конкретних індивідів.

Дослідження злочинності, особливо необережної, не може бути повним та якісним без надання характеристики її взаємозв'язку з різними негативними соціальними явищами чи соціальними відхиленнями, т. зв. «фоновими явищами злочинності», що водночас є не лише криміногенними детермінантами, а індикаторами кризових тенденцій.

Фонові явища, виступаючи елементом комплексу причинного зв'язку зі злочинністю, не завжди породжують злочинність, вони є лише певним її своєрідним «підживленням», чинять вплив на правосвідомість і правову культуру, будучи при цьому факторами формування криміногенної мотивації. Джерелом, що спонукають до злочинних дій, є протиріччя реального процесу розвитку суспільства і антисуспільна поведінка. Асоціальна девіантна поведінка, як правило, здебільшого слугує фундаментом для вчинення злочинів і являє собою єдиний і безперервний цілеспрямований процес. В такому аспекті фонові для злочинності явища становлять асоціальні, деструктивні види поведінки – індивідуальні негативні відхилення, що сприяють формуванню особистості злочинця, мають

детермінуюче значення у структурі криміногенної ситуації та виконують компенсаторну функцію соціальних інститутів, статусів, ролей. Для того, щоб індивідуальні негативні відхилення набули якості соціальних, потрібні такі умови: однакова спрямованість таких відхилень у подібних груп людей в однакових умовах; близькість причин, які викликають ці відхилення; повторюваність, стійкість зазначених явищ [3, с. 289].

Так, причини значного масиву необережних злочинів пов'язані з попередньою необережною поведінкою особи або незлочинною поведінкою оточуючих осіб, що створюють у суб'єкта певні «шаблони нормальності», пов'язані з порушенням правил обережності. Залежно від випадкових для особи наслідків одна й та сама необережна поведінка при взаємодії з джерелами підвищеної небезпеки може стати злочинною або залишитися незлочинною.

При характеристиці сучасних факторів необережної злочинності варто, застосовуючи системний підхід, мати на увазі, що детермінація злочинності повинна аналізуватися як взаємодія об'єктивних та суб'єктивних факторів, залежність причин та умов злочинності від актуальних процесів соціального буття та особливостей соціальної психології. Необережні злочини, в переважній більшості випадків, вчиняються в межах «свого» соціального середовища, у зв'язку з виконанням особою певних функцій, тобто конкретних форм людської активності і діяльності. Лише незначна кількість таких діянь має виключно ситуативний характер і пов'язана з домінуючим впливом зовнішніх обставин [4, с. 24].

Таким чином, об'єктивні чинники сприяють створенню кордону, меж, в рамках яких особа може обрати як неправильний (необережний), так і правильний (такий, що не порушує інтересів суспільства) варіант поведінки.

При злочинній необережності між деліктом та суспільно-небезпечним діянням існує генетичний зв'язок, так як мотиваційний комплекс та особистість делінквента не визначають злочинний результат, а характер відповідальності залежить від ступеню суспільної небезпеки наслідків. При цьому ступінь і характер таких наслідків, в свою чергу обумовлюється сферою діяльності суб'єкта, способом використання ним знарядь і засобів, ситуацій, за яких скоєно порушення, а також багатьма іншими обставинами.

Лише поведінкою суб'єкта, що взаємодіє із ситуацією, можливість реалізації загрози настання суспільно-небезпечних наслідків перетворюється на дійсність. Зовнішні фактори діють опосередковано, через риси характеру, вольові й емоційні якості, ціннісно-нормативні характеристики свідомості, мотиваційну сферу та сферу потреб. У той же час самі суб'єктивні причини, небезпечні властивості ситуацій та знарядь криються в загально-соціальних факторах злочинності в цілому: політичній та економічній кризі, деформації суспільної та індивідуальної свідомості, дезорганізації суспільного життя.

Отже, причини злочинної необережності кореняться у невідповідності особистості (або її поведінки) викликам об'єктивних обставин,

тобто ситуацією, конкретними знаряддями праці, технічними засобами тощо.

Безумовно, розглянуті питання не вичерпують всю повноту проблеми, а лише окреслюють коло подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Цимбалюк М. М., Шандра Б. Б. Філософсько-правова характеристика злочинності: соціокультурні реалії : монографія. Львів : Ліґа-прес, 2016. 254 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
2. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу : монографія. Київ : Атіка, 2008. 352 с.
3. Назаренко Д. О. Кримінологічний аналіз та протидія фоновим для злочинності явищам : монографія. Харків : Діса плюс, 2013. 523 с.
4. Нежурбіда С. І. Кримінологічне вчення про причинність злочинності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Сергій Ігорович Нежурбіда ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2015. 32 с.

Ключові слова: детермінація, необережний злочин, злочинна поведінка, соціальні відхилення, причинність, соціально-психологічні чинники.

Key words: determination, negligent crime, criminal behavior, social deviations, causation, psychosocial factors.

ХИЖНЯК ЄВГЕН СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У сучасних умовах – становлення й розвитку демократичної, правової держави – профілактика кримінальних правопорушень розглядається як важливий напрям внутрішньої політики України. Профілактика кримінальних правопорушень є одним з пріоритетних шляхів превенції кримінальній протиправності, зменшення масштабів її розповсюдження, покращення криміногенної обстановки. Окреме місце серед завдань підрозділів кримінальної поліції займає «профілактика», зокрема профілактика умисних вбивств.

Виходячи з розуміння профілактики кримінальних правопорушень, як специфічної сфери соціального регулювання, управління та контролю, що має багаторівневий характер та має на меті превенцію кримінальній протиправності шляхом виявлення та усунення її детермінант, нами будуть досліджені різні аспекти функціонування системи загальної профілактики кримінальних правопорушень, зокрема умисних вбивств, що здійснюється підрозділами кримінальної поліції, які пов'язані як з вирішенням загальних завдань соціального розвитку, так і спеціалізованих завдань у сфері профілактики кримінальних

Трясов Данило Андрійович	
Цивільний позов у кримінальному провадженні	373
Філімонов Микита Володимирович	
Використання цифрової інформації з відкритих джерел у кримінальному процесуальному доказуванні: постановка проблеми	377
Хімченко Олексій Сергійович	
Провідна роль прокуратури у забезпеченні законності у кримінальному провадженні в період дії воєнного стану в Україні	380
Шишацька Юлія Олегівна	
Форми залучення конфідентів до негласних слідчих (розшукових) дій	382
Шугалевич Ігор Васильович	
Щодо питання обов'язковості (необхідності врахування) постанов колегії суддів Верховного Суду.	384
Якових Євген Володимирович	
Актуальні проблеми управління арештованим майном (активами) в рамках кримінального провадження	388
Михальчук Анна Миколаївна	
Скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період	391
Підсекція 2	
Кримінологічні особливості протидії злочинності в умовах воєнного стану	394
Дрьомін Віктор Миколайович	
Кримінальні правопорушення і покарання: «кореляція невідповідності».	394
Дикий Олег Вікторович,	
Осадчий Богдан Валерійович	
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем як корупційний злочин: теоретичний аспект.	397
Мандриченко Жанна Василівна	
Щодо деяких питань похідних кримінальних правопорушень і похідної злочинності на прикладі незаконного видобутку бурштину	400
Мельничук Тетяна Володимирівна	
Нелегальна транскордонна торгівля: «мули» та «мурахи» часів російської війни в Україні	403
Федчун Наталія Олександрівна	
Особливості детермінації необережних злочинів	405